

ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಚಳುವಳಿಗೆ ದುಮುಕಿದ ಬ್ಯಾಕೂಡ ಪಾಟೀಲ ಸಹೋದರರು ಸಂತೋಷ ಕೃ. ಮಾನೆ¹

ಪೀಠಿಕೆ

ಬ್ರಿಟಿಷ್ ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಕಪಿಮುಷ್ಟಿಯಿಂದ ಮುಕ್ತತೆಯನ್ನು ಬಯಸಿ ಶತಮಾನದ ಅವಧಿಯ ನಿರಂತರ ಹೋರಾಟವೇ ಭಾರತ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಸಂಗ್ರಾಮವಾಗಿದೆ. ಹೋರಾಟದ ಪ್ರತಿ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಪ್ರಭಾವಿ ನಾಯಕರುಗಳು ದಾಸ್ಯ ವಿಮೋಚನೆ ಹಾಗೂ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಸಾಧನೆಗೆ ಜನರನ್ನು ತೊಡಗಿಸುವ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಕಾಲದಿಂದ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟಗಾರರು ಸಮರ್ಪಣಾ ಭಾವದಿಂದ ದುಡಿದಿದ್ದಾರೆ. ಅದರ ಮುನ್ನಡೆಯಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ತಿರುವುಗಳು ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡವು. ಆದರೆ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಘಟ್ಟದಲ್ಲಿಯೂ ಇದನ್ನು ಗುರಿಮುಟ್ಟಿಸುವ ಅಗ್ರಗಣ್ಯ ನಾಯಕರು ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡರು. ಅವರಲ್ಲಿ ಮುಂಬೈ ಕರ್ನಾಟಕ ಪ್ರಾಂತ್ಯದ ಬೆಳಗಾವಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ರಾಯಬಾಗ ತಾಲೂಕಿನ ಬ್ಯಾಕೂಡ ಗ್ರಾಮದ ಚಳುವಳಿಯು ಕೂಡ ಪ್ರಮುಖವಾದುದು. ಇದು ತಾಲೂಕು ಕೇಂದ್ರದಿಂದ ಪೂರ್ವ ದಿಕ್ಕಿಗೆ 10 ಕಿ.ಮೀ. ದೂರವಿದೆ. ಈ ಹಳ್ಳಿಯು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಕೊಲ್ಲಾಪುರ ಸಂಸ್ಥಾನದ ಒಂದು ಬಹುಮುಖ್ಯ ಭಾಗವಾಗಿತ್ತು.

ಈ ಗ್ರಾಮದ ಗೌಡರ ಮನೆತನ ಸಹಜವಾಗಿ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿನ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಚಿರಪರಿಚಿತವಾಗಿತ್ತು. ಬ್ಯಾಕೂಡಿನ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತ ಗೌಡರಾದ ಶ್ರೀ ಸಿದ್ದಗೌಡ ಪಾಟೀಲರು ಕೊಲ್ಲಾಪುರದ ಭದ್ರಪತಿ ಶಾಹುಮಹಾರಾಜರ ಅತಿ ಸಮೀಪದ ಆಪ್ತ ನಿಕಟವರ್ತಿಗಳಾಗಿದ್ದರು. ದಿನ ನಿತ್ಯವೂ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಕೂಗು ಮತ್ತು ಎಲ್ಲಡೆಯೂ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಆಂದೋಲನಗಳು ಹಾಗೂ ಇತರ ಕಾರ್ಯ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಗೆ ಶ್ರೀ ಸಿದ್ದಗೌಡ ಪಾಟೀಲರು ಸಂಪೂರ್ಣ ಸಹಕಾರ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಶ್ರೀ ಸಿದ್ದಗೌಡ ಹಾಗೂ ಮಾತೋಶ್ರೀ ಆನಂದಿಬಾಯಿ ದಂಪತಿಯ ಹಿರಿಯ ಪುತ್ರರಾಗಿ ಮಾರ್ಚ್ 25, 1922ರಲ್ಲಿ ವಸಂತರಾವ ಪಾಟೀಲರು ಜನಿಸಿದರು.

ಬ್ಯಾಕೂಡ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು ಬೆಳಗಿನ ಜಾವದಲ್ಲಿ ಎದ್ದು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಕ್ಕಿಂತ ಮೊದಲು ಹಿಟ್ಟು ಬೀಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಆ ಮೇಲೆ ಅಂಗಳ ಗುಡಿಸಿ ಅಂಗಳಕ್ಕೆಲ್ಲ ನೀರು ಹಾಕುವುದು, ರಂಗೋಲಿ ಇಡುವುದು, ಬಿಸಿ ಬಿಸಿ ಅಡುಗೆ ತಯಾರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು. ಯುವಕರು ವ್ಯವಸಾಯಕ್ಕೆ ಹೋಗುವುದು, ಮುಂತಾದ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಾ ಮಧುರ ಸ್ವರಗಳಲ್ಲಿ ದೇವರ ನಾಮಗಳನ್ನು ಹಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಭಗವಂತನ ಸ್ಮರಣೆ ನಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಪ್ರಾತಃಕಾಲದ ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿ ಪವಿತ್ರತೆಯ ಪ್ರಭಾವ ಮೂಡುತ್ತಿತ್ತು ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಎರಡನೇ ಪುತ್ರರಾಗಿ 1927ರಲ್ಲಿ ಪ್ರತಾಪ ಸೂರ್ಯ (ಪಾಟೀಲ) ರು

¹ ಶ್ರೀ. ಬಿ.ಆರ್.ದರೂರು ಸಂತೋಷನಾ ಕೇಂದ್ರ, (ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದಿಂದ ಮಾನ್ಯತೆ ಪಡೆದಿರುವ ಸಂಸ್ಥೆ) ಹಾರೋಗೇರಿ.

ಬ್ಯಾಕೂಡ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದರು. ಗೌಡರ ವಾಡೆಗೆ ಮತ್ತು ಸುತ್ತಲಿನ ಸಮಸ್ತ ಹಳ್ಳಿಗಳಿಗೆ ಇದು ಸಂತೋಷವನ್ನುಂಟು ಮಾಡಿತ್ತು. ಸೂರ್ಯೋದಯದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಮುದ್ದಾದ ಮಗು ಜನಿಸಿದ ಕಾರಣ ಆ ಮಗುವಿಗೆ “ಪ್ರತಾಪ ಸೂರ್ಯ” (ಪ್ರತಾಪರಾವ) ಎಂದು ಹೆಸರಿಡಲಾಯಿತು. ಅಗರ್ಭ ಶ್ರೀಮಂತ ಕುಟುಂಬದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದ ಇವರು ಸ್ಥಳೀಯ ಜನರನ್ನು ಹುರಿದುಂಬಿಸಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಚಳುವಳಿಯಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸುವಂತೆ ಪ್ರೇರೇಪಿಸಿದರು. ಪ್ರಸ್ತುತ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಈ ಸಹೋದರರು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಚಳುವಳಿಗೆ ನೀಡಿದ ಕೊಡುಗೆಯನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಅಧ್ಯಯನದ ಉದ್ದೇಶಗಳು

- ಬ್ಯಾಕೂಡ ಸಹೋದರರ ಬಾಲ್ಯ ಜೀವನವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದು.
- ಬ್ಯಾಕೂಡ ಸಹೋದರರು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಚಳುವಳಿಗೆ ದುಮುಕಲು ಪ್ರೇರಣೆಯಾದ ಅಂಶಗಳನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದು.
- ಬ್ಯಾಕೂಡ ಸಹೋದರರ ಪತ್ರಿಕೋದ್ಯಮ ಮತ್ತು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಚಳುವಳಿಗೆ ನೀಡಿದ ಕೊಡುಗೆಯನ್ನು ಅಭ್ಯಸಿಸುವುದು.

ಬ್ಯಾಕೂಡ ಪಾಟೀಲ ಸಹೋದರರ ಬಾಲ್ಯ ಜೀವನ

ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಯ ಪ್ರಮುಖ ನೇತಾರರಾದ ಮಹಾತ್ಮ ಗಾಂಧೀ, ಜವಾಹರಲಾಲ್ ನೆಹರು, ಸುಭಾಷ ಚಂದ್ರ ಬೋಸ್‌ರಂತಹ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ನಾಯಕರ ಪ್ರಭಾವ ಭಾರತದ ಹಳ್ಳಿ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪಿಸಿತ್ತು. ಬ್ರಿಟಿಷರ ದಾಸ್ಯಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಿದ್ದ ಭಾರತದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಚಳುವಳಿಯ ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿ ವಸಂತರಾವ ಮತ್ತು ಪ್ರತಾಪರಾವ ಪಾಟೀಲರು ತಮ್ಮ ಬಾಲ್ಯ ಜೀವನ ಕಳೆಯಬೇಕಾಗಿ ಬಂದಿತು. ಅವರ ತಂದೆಯು ಸಹ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟದ ಯೋಧರ ಬಗ್ಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಅಭಿಮಾನ ಹೊಂದಿದವರು. ದೇಶಪ್ರೇಮಿಗಳಾಗಿದ್ದ ಅವರು ಸಮಾಚಾರ ಪತ್ರಿಕೆಗಳ ಮೇಲೆ ಕಠೋರವಾದ ನಿರ್ಬಂಧವಿದ್ದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ದಿನಾಲು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟದ ಪ್ರಸ್ತುತ ಘಟನೆಗಳನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಪೊಲೀಸರ ದೃಷ್ಟಿ ತಪ್ಪಿಸಿ ರಾಯಬಾಗದಿಂದ ಶ್ರೀ ಸಿದ್ದಗೌಡ ಪಾಟೀಲರವರು ತಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಸಾಯಂಕಾಲ ಸಮಾಚಾರ ಪತ್ರಿಕೆಗಳನ್ನು ರಹಸ್ಯವಾಗಿ ಒಬ್ಬ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಯೋಧನಿಂದ ತರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ದೇಶದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗುತ್ತಿದ್ದ ಬ್ರಿಟಿಷರ ದೌರ್ಜನ್ಯಗಳನ್ನು ಅಂದರೆ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಪೊಲೀಸರರ ಲಾಠಿ ಪ್ರಹಾರ, ಗೋಲಿಬಾರ್, ಒದೆತ, ಏಟು, ಹಿಂಸೆ, ಪ್ರತಿಭಟನೆ, ದೀರ್ಘಾವಧಿ ಸೆರೆವಾಸ, ಸೆರೆವಾಸದಲ್ಲಿದ್ದವರಿಗೆ ತಿನ್ನಲು ಮರಳು ಬೆರೆತ ರೊಟ್ಟಿ ನೀಡುವುದು, ಟೆಲಿಗ್ರಾಫ್ ತಂತಿ ಕತ್ತರಿಸುವುದು, ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಖಜಾನೆ ಲೂಟಿ, ಸೇತುವೆ ಉರುಳಿಸುವುದು, ನೇಣುಗಂಭ ಶಿಕ್ಷೆ, ಕರ್ಪೂರ್ ಆಚ್ಛೆ ಜಾರಿ, ಚಾವಡಿ-ದಪ್ಪರ-ಅಂಗರೇಜಿ ಗೆಸ್ಪೆಹಾಸಗಳಿಗೆ ಬೆಂಕಿ, ಚರ್ಮದ ನಾಲಿಗೆಯಿದ್ದ ಚಾವಟಿಯಿಂದ ಧಳಿತ, ಭೂಗತರಾದ ಹೋರಾಟಗಾರರು, ಅಂಚೆ ಚೀಲಗಳ ಅಪಹರಣ, ರೈಲು ಕಂಬಿಗಳನ್ನು ಕಿತ್ತೊಗೆದ ಹೋರಾಟಗಾರರು, ಚಳುವಳಿಗಾರರ ಮೇಲೆ ದಾವೆ, ಕಂದಾಯ ನೀಡದ ರೈತರ

ಮೇಲೆ ಜುಲಾನ್, ಜೈಲಿನಲ್ಲಿದ್ದ ಹೋರಾಟಗಾರರ ನ್ಯಾಯಾಲಯದಲ್ಲಿ ವಿಚಾರಣೆ ಹೀಗೆ ಅನೇಕ ರೋಚಕ ವಿರೋಚಿತ ಘಟನೆಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ ಹೋರಾಟಗಾರರ ತ್ಯಾಗವನ್ನು ಶ್ರೀ ಸಿದ್ದಗೌಡ ಪಾಟೀಲರು ತಮ್ಮ ಧರ್ಮಪತ್ನಿಗೆ ಓದಿ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಈ ಆದರ್ಶ ದಂಪತಿಯ ಇಬ್ಬರು ಸಣ್ಣ ಮಕ್ಕಳು ತಮ್ಮ ತಂದೆಯವರು ಸಮಾಚಾರ ಪತ್ರಿಕೆಗಳನ್ನು ರಾತ್ರಿ ದೀಪದ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಓದುತ್ತಿದ್ದಾಗ ತಂದೆಯ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಪ್ರತಿದಿನ ಆಲಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸರ್ಕಾರದ ದಮನಕಾರಿ ಕೃತ್ಯಗಳು ಪಾಟೀಲ ಸಹೋದರರ ಮನಸ್ಸಿನ ಮೇಲೆ ಅತಿ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಸಂಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸುವಲ್ಲಿ ಪ್ರೇರಣೆಯಾಯಿತು.

ಬ್ರಿಟಿಷರ ದಾಸ್ಯದಿಂದ ಮುಕ್ತಿ ಹೊಂದಲು ಚಳುವಳಿಗಾರರು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಜನಜಾಗೃತಿ ಮೂಡಿಸುವ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ರಹಸ್ಯವಾದ ಗುಹೆಯಲ್ಲಿ ಗೌಪ್ಯ ಸಭೆಗಳನ್ನು ನಡೆಸಿ ಚರ್ಚೆಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಇಂತಹ ರಹಸ್ಯ ಸಭೆಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಲು ಮೊದಲ ಸಲ ಚಿಕ್ಕ ಬಾಲಕರಾದ ವಸಂತರಾವ ಮತ್ತು ಪ್ರತಾಪರಾವ ಸಹೋದರರು ಪ್ರಯತ್ನಪಟ್ಟಾಗ ಪ್ರವೇಶ ದೊರೆಯಲಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ಅಮೂಲ್ಯವಾದ ಭಾಷಣವನ್ನು ಕೇಳಲು ಹವಣಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಯುವ ಬಾಲಕರಿಗೆ ಸತತ ನಾಲ್ಕು ಸಲ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರೂ ಕೂಡ ಪ್ರವೇಶ ದೊರೆಯಲಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ತಮ್ಮ ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸ ಮತ್ತು ಭರವಸೆಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳದೇ ಐದನೇ ಬಾರಿಗೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದಾಗ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟದ ಜನಜಾಗೃತಿ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಲು ಅವಕಾಶ ದೊರೆಯಿತು. ಜಯಪ್ರಕಾಶ ನಾರಾಯಣ, ಪಂಜಾಬಿನ ಅರುಣಾ ಅಶಫ್ ಅಲಿ, ಅಚ್ಚುತರಾವ್ ಪಟವರ್ಧನ್, ನಾನಾ ಪಾಟೀಲ., ಕರ್ಮವೀರ ಬಾಹುರಾವ್ ಪಾಟೀಲ, ಎಂ.ಆರ್. ದೇಸಾಯಿ, ಬಾಳಾಸಾಹೇಬ ಖರ್ಡೇಕರ, ಮಹಾದೇವರಾವ್ ಬಗಲ್, ಲೀಮ್ ಎ. ಬಂಧು ಇವರೆಲ್ಲರ ಆದರ್ಶ ತತ್ವ ಮತ್ತು ಅಮೋಘ ಭಾಷಣದಿಂದ ಪ್ರಭಾವಿತರಾದರು. ನಂತರದ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ಸಭೆ, ಸಂವಾದಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಿ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಸಂಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಸಕ್ರಿಯವಾಗಿ ಭಾಗವಹಿಸ ತೊಡಗಿದರು.

ಪಾಟೀಲ ಸಹೋದರರ ತೀವ್ರ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಚಳುವಳಿ

ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟದ ಆ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಮಹಾತ್ಮ ಗಾಂಧೀಜಿಯವರ ಅಸಹಕಾರ ಚಳುವಳಿ ಹಾಗೂ ಭಾರತ ಬಿಟ್ಟು ತೊಲಗಿ ಆಂದೋಲನಗಳು ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸರ್ಕಾರದ ನಿದ್ಧೆಗೆಡಿಸಿದ್ದವು. ಈ ಬಾರಿ ಬ್ರಿಟಿಷರನ್ನು ಹೊರ ಹಾಕಲೇಬೇಕೆಂದು ಇಡೀ ಭಾರತವೇ ನಿರ್ಧರಿಸಿದಂತಿತ್ತು. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಅಂತಿಮ ಹೋರಾಟ ಒಂದೊಂದು ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಒಂದೊಂದು ರೂಪ ತಾಳಿತ್ತು. ಲಕ್ಷಾಂತರ ಯುವಕರು ತಮ್ಮ ಪಾಠ-ಪ್ರವಚನಗಳನ್ನು ಬಹಿಷ್ಕರಿಸಿ ಆಂದೋಲನದಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಿದರೆ, ಇತ್ತ ಕಡೆ ನಮ್ಮ ಭಾಗದಲ್ಲಿನ ಯುವ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟಗಾರರ ಬೃಹತ್ ಸಮುದಾಯಕ್ಕೆ ಬ್ಯಾಕೂಡಿನ ವಸಂತರಾವ ಮತ್ತು ಪ್ರತಾಪರಾವ ಪಾಟೀಲ ಸಹೋದರರು ದಿಕ್ಕೂಚಿಯಾಗಿದ್ದರು.

ಪಾಟೀಲ ಸಹೋದರರಿಬ್ಬರೂ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟಗಾರರಿಗೆ ಇನ್ನಷ್ಟು ಬಲ ನೀಡಲೆಂದು ಶಸ್ತ್ರಾಸ್ತ್ರ ಮದ್ದು ಗುಂಡುಗಳನ್ನು ಗೋವಾ, ಬೆಳಗಾವಿ ಮತ್ತು ಪೂನಾಗಳಿಂದ ತಂದು ಕೊಲ್ಲಾಪುರದ ತಮ್ಮ ನಿವಾಸದ ಅಡುಗೆ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಗೌಪ್ಯವಾಗಿ ಮುಚ್ಚಿಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಎಲ್ಲಿ ಅವುಗಳ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇರುತ್ತದೆಯೋ

ಅಲ್ಲಿ ಶಸ್ತ್ರಾಸ್ತ್ರ ಪೂರೈಸುವುದು ಬಹಳ ಅಪಾಯಕಾರಿ ಮತ್ತು ಆತಂಕಕಾರಿ ಕೆಲಸವಾದರೂ ಸಹ ತಮ್ಮ ಹಿರಿಯ ಸಹೋದರ ವಸಂತರಾವ ಪಾಟೀಲರವರ ಸೂಕ್ತ ಸಲಹೆ ಮೇರೆಗೆ ಬಹು ಕೌಶಲ್ಯದಿಂದ ಪ್ರತಾಪರಾವ್ ಪಾಟೀಲರು ಎತ್ತರದ ಕುದುರೆಯ ಮೇಲೆ ಸವಾರಿ ಮಾಡಿ ತಲುಪಿಸಿ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗುತ್ತಿದ್ದರು.

ವಸಂತರಾವ್ ಪಾಟೀಲರು ಕೊಲ್ಲಾಪುರದ ರಾಜಾರಾಮ ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿ ಓದುತ್ತಿದ್ದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಬಾಳಾಸಾಹೇಬ ಖಡೇಕರರು ಪ್ರಾಚಾರ್ಯರಾಗಿ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕಾಲೇಜಿನ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಮೇಲೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಚಳುವಳಿಯ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರಿತು. ಕಾಲೇಜಿನ ಎಲ್ಲಾ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳೆಲ್ಲರೂ ಕೂಡಿ ಪ್ರತಿಬಂಧಕಾಜ್ಞೆಗಳನ್ನು ಉಲ್ಲಂಘಿಸಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟಕ್ಕೆ ದುಮುಕಿದರು. ಖಡೇಕರರು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಸಮೂಹದ ಮೇಲೆ ಒಂದು ಸಲ ದೃಷ್ಟಿಬೀರಿ ತಮ್ಮ ಕ್ಯಾಬಿನಗೆ ಹೊರಟು ಹೋದರು. ಈ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹ ಮೆರವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ವಸಂತರಾವರವರು ಕೂಡ ಅತ್ಯುತ್ತಮದಿಂದ ಭಾಗವಹಿಸಿದರು. ಸತ್ಯಾಗ್ರಹ ಮೆರವಣಿಗೆ ಎಂದ ಮೇಲೆ ಲಾಠಿ ಚಾರ್ಜ್ ಆಗುವುದು ಸಹಜ ವಿಷಯವೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿನಿಯರ ಘಟಕವನ್ನು ಸತ್ಯಾಗ್ರಹ ಮೆರವಣಿಗೆಯ ಮುಂಭಾಗದ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಅವರ ಹಿಂದಿನ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಕಾಲೇಜಿನಿಂದ ಇನ್ನೂ ಎರಡು - ಮೂರು ಫರ್ಲಾಂಗುಗಳಷ್ಟು ದೂರ ಹೋಗಿರಲಿಲ್ಲ ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಹದಿನೈದರಿಂದ ಇಪ್ಪತ್ತು ಕುದುರೆಯ ಮೇಲೆ ಪೋಲಿಸ್ ಸವಾರರು ಬಂದು ಮುಂಭಾಗದ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹ ಮೆರವಣಿಗೆ ಚಳುವಳಿಗಾರರಿಗೆ ಗದರಿಸಿದರು. ಆದರೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹ ಮೆರವಣಿಗೆ ಮುಂದುವರೆದಿತ್ತು. ಆದರೆ ಪೋಲಿಸರು ಜಗ್ಗುವ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರಲಿಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ ಕುದುರೆಗಳನ್ನು ಸತ್ಯಾಗ್ರಹಿಗಳ ಮೆರವಣಿಗೆ ಮೇಲೆ ಓಡಿಸಿದರು. ಇದರ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಯುವತಿಯೋರ್ವಳ ಮೊಣಕಾಲಿಗೆ ತೀವ್ರತರದ ಪೆಟ್ಟಾಗಿ ನೆಲಕ್ಕೆ ಉರುಳಿದಳು. ಮೊಣಕಾಲಿನ ಗಾಯದಿಂದ ತೀವ್ರ ರಕ್ತ ಸುರಿಯಲಾರಂಭಿಸಿತು. ಗಾಯದ ತೀವ್ರತೆ ಕಂಡ ವಸಂತರಾವ ಪಾಟೀಲರು ಆ ಯುವತಿಯನ್ನು ಆಸ್ಪತ್ರೆಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಕೊಡಿಸಿದರು. ಈ ಘಟನೆಯಿಂದ ಜನರ ಮೇಲೆ ವಿಲಕ್ಷಣ ಪರಿಣಾಮ ಬೀರಿತು. ಇದರಿಂದ ಎಲ್ಲರೂ ಪುನಃ ಕಾಲೇಜಿನ ಒಳಗೆ ತೆರಳ ಬೇಕಾಯಿತು. ಮತ್ತೆ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸಾರ್ಜಂಟ್ ಕಾಲೇಜಿನ ಗೇಟ್ ಒಳಗೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು ಹೊಡೆಯಲಾರಂಭಿಸಿದರು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಚಾರ್ಯ ಖಡೇಕರ ಕಚೇರಿಯಿಂದ ಹೊರಬಂದು ಕಾಲೇಜು ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು ಹೊಡೆಯಲು ನಿಮಗೆ ಅಧಿಕಾರವಿಲ್ಲವೆಂದು ಇಂಗ್ಲೀಷನಲ್ಲಿ ಖಡಕ್ಕಾಗಿ ಎಚ್ಚರಿಸಿದರು. ತಕ್ಷಣ ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನ ಗೌರ್ಮರ್ ಮತ್ತು ವೈಸರಾಯರಿಗೆ ಟೆಲಿಗ್ರಾಫ್ ಮೂಲಕ ನಡೆದ ಘಟನೆಯನ್ನು ತಿಳಿಸಿ ತೀವ್ರವಾಗಿ ಖಂಡಿಸಿದರು. ಬ್ಯಾರಿಸ್ಟರ್ ಖಡೇಕರ ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನಲ್ಲಿ ಓದಿದ ಪ್ರಭಾವಿ ವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗಿದ್ದರಿಂದ ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನ ಗೌರ್ಮರ್ ಮತ್ತು ವೈಸರಾಯರು ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸಾರ್ಜಂಟ್‌ನಿಗೆ ಕಾಲೇಜು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಲಾಠಿ ಚಾರ್ಜ್ ಮಾಡದಂತೆ ಹುಕುಂ ನೀಡಿದರು.

ಆದರೆ ಇದು ಇಲ್ಲಿಗೆ ನಿಲ್ಲಲಿಲ್ಲ. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು ಥಳಿಸಿದ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸಾರ್ಜಂಟ್ ವಿರುದ್ಧ ಜನರು ರೋಚ್ಚೆಗಿದ್ದರು. ಜನರು ಪೌರಮಂದಿರಗಳಲ್ಲಿ ಸಭೆ ನಡೆಸಿದರೆ, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ವಿವಿಧೆಡೆ ರಹಸ್ಯವಾಗಿ ನಿಷೇಧಾರ್ಥ ಸಭೆಗಳನ್ನು ಮಾಡತೊಡಗಿದರು. ಇಸ್ಲಾಂಪುರದಲ್ಲಿ ಜವಡೇಕರ ಎಂಬುವವರು ಪ್ರವಚನ

ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಇಲ್ಲಿ ವಸಂತರಾವ ಪಾಟೀಲರು ಮತ್ತು ಹತ್ತು - ಹನ್ನೆರಡು ಸಹಪಾಠಿಗಳು ಉಪಸ್ಥಿತರಿದ್ದರು. ಈ ಪ್ರವಚನದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಪ್ರಬೋಧನೆ ಇವರ ಮನಸ್ಸಿನ ಮೇಲೆ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರಿತು. ವಸಂತರಾವ ಪಾಟೀಲರು ದೇಶಭಕ್ತಿಯ ಭಾವನೆಯಿಂದ ಗುಂಪು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ವಿವಿಧ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಲಾರಂಭಿಸಿದರು ಮತ್ತು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಮೇಲಿನ ಹಲ್ಲೆ ಇವರ ಚಿಂತನೆಯ ದಿಕ್ಕನ್ನು ಬದಲಿಸಿತು. ನಂತರದ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ತಮ್ಮನ್ನು ತಾವು ಪೂರ್ಣಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಚಳುವಳಿಗೆ ಸಮರ್ಪಿಸಿಕೊಂಡರು.

ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟಗಾರರಾದ ಕ್ರಾಂತಿಕಾರಿ ನಾನಾಪಾಟೀಲ, ಬಾಹುರಾವ್ ಪಾಟೀಲ, ಬಾಬು ಬಿರನಾಳೆ, ನಾಗನಾಥ ನಾಯಕವಾಡೆ, ಬಾಬುರಾವ ಕೊಕಾಟೆ, ವಾಯ್ಡ್. ಸಿ. ಪಾಟೀಲ, ವಸಂತದಾದಾ ಪಾಟೀಲ ಮತ್ತು ಶ್ರೀಮತಿ ರಾಜುತಾಯಿ ಮುಂತಾದ ಚಳುವಳಿ ನಾಯಕರೊಂದಿಗೆ ವಸಂತರಾವ್ ಪಾಟೀಲರು ನಿಕಟ ಸಂಪರ್ಕವಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಮುಂಬಯಿಯಲ್ಲಿ ಅರುಣಾ ಅಶಫ್ ಅಲಿ, ಜಯಪ್ರಕಾಶ ನಾರಾಯಣ, ಅಚ್ಯುತ್‌ರಾವ್ ಪಟವರ್ಧನ್, ಮಧು-ಲಿಮಿಯೇ ಮತ್ತು ನೀಲು-ಲಿಮಿಯೇ ಮುಂತಾದ ನಾಯಕರು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಭೂಗತರಾಗಿದ್ದುಕೊಂಡು ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದ ಗುಪ್ತ ಸಭೆಗಳಿಗೆ ಸತಾರದಿಂದ ಪ್ರತಿನಿಧಿಯಾಗಿ ವಸಂತರಾವ್ ಪಾಟೀಲರು ಕೂಡ ಉಪಸ್ಥಿತರಿದ್ದರು. ಮುಂಬಯಿಯಲ್ಲಿ ಮೂರು-ನಾಲ್ಕು ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರೂ ಸಂಚರಿಸಿ ಕೊನೆಗೆ ಐದನೇ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಸಭೆ ನಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಈ ಸಭೆಯಿಂದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟದ ಹೊಸ ತಂತ್ರವಿಧಾನಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಹಿಂದಿನ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಹೋರಾಟಗಳ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಬಂದು ಕಿರಿಯ ಸಹೋದರ ಪ್ರತಾಪರಾವರವರ ಎದುರು ಚರ್ಚಿಸುವುದು, ಕಾರ್ಯಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ನಡೆಸುವುದು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಇದು ಪ್ರತಾಪರಾವರಿಗೂ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟದಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಲು ಪ್ರೇರೇಪಿಸಿತು. ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸರ್ಕಾರವು ಪತ್ರಿಕೆಗಳ ಮೇಲೆ ಕಠೋರವಾದ ನಿರ್ಬಂಧಗಳನ್ನು ಹೇರಿದ್ದರೂ ಅದನ್ನು ಮೀರಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಸಮೂಹಕ್ಕೆ ಗುಪ್ತ ಕರಪತ್ರ-ಸಂದೇಶ ಸೂಚಿಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿ ಹಳ್ಳಿ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲೂ ಕೆಲವು ಜನರನ್ನು ಗೊತ್ತು ಮಾಡಿ ಹಂಚಿದರು. ಇಂತಹ ದೈನಂದಿನ ಕಾರ್ಯ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ವರದಿ ವಸಾಹತು ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ತಲುಪುತ್ತಲೇ ಇತ್ತು. ಮನೆ ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿರುವ ಸಂಗ್ರಾಮಕಾರರನ್ನು ಹತ್ತಿಕ್ಕಲು ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಅಸಹಾಯಕರಾಗ ತೊಡಗಿದರು. ಇದು ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸರ್ಕಾರವನ್ನು ತಲ್ಲಣಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಿತು. ಆದರೆ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸರ್ಕಾರ ಜಗ್ಗುವ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರಲಿಲ್ಲ. ಬಹಿರಂಗ ಪ್ರತಿಭಟನೆ ಮಾಡುವವರಿಗೆ ವಿಧಿಸಲ್ಪಡುವ ಶಿಕ್ಷೆಗಳು ಉಗ್ರವಾಗಿದ್ದವು. ರಾಯಬಾಗ ಮತ್ತು ನಿಪ್ಪಾಣಿ ಜನರಿಗೆ ಬ್ರಿಟಿಷರು ಪುಂಡುಗಂದಾಯ ಹೇರುವುದನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಹಳ್ಳಿಯ ಜನರಿಗೆ ಬೂಟುಗಳಿಂದ ಒದೆಯುವುದು, ಲಾಠಿ ಪ್ರಹಾರ, ಕಬ್ಬಿಣ ಸಲಾಕೆಗಳ ಮೇಲೆ ಬೆರಳುಗಳನ್ನಿರಿಸಿ ಜಜ್ಜುವುದು, ಜೈಲಿಗೆ ಹಾಕುವುದು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು ಆದರೂ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಗುಪ್ತ ಕರಪತ್ರಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಸಮಾಚಾರ ಪತ್ರಿಕೆಗಳ ಸಾಗಾಟವನ್ನು ತಡೆಯಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ.

ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಸಮರಕ್ಕಾಗಿ ಯೋಧರ ಪಡೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿದ ಬ್ಯಾಕೂಡ ಸಹೋದರರು

ದಿನನಿತ್ಯ ಪ್ರತಾಪರಾವರವರು ಪ್ರಭಾತಫೇರಿ ಮೆರವಣಿಗೆಯ ಮುಂಚೂಣಿಯಲ್ಲಿರುತ್ತಿದ್ದರು. ಪಾಟೀಲ ಸಹೋದರರ ನಾಯಕತ್ವದಲ್ಲಿ ಬ್ಯಾಕೂಡ ಮತ್ತು ರಾಯಬಾಗದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಚಿಂತನಾ ತಾಣವಾದ ಚಾವಡಿ ಮತ್ತು ಅರಳಿ ಗಿಡದ ಕಟ್ಟೆ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತ ಹಿರಿಯರು, ವಯಸ್ಕರು, ಮಕ್ಕಳು, ಶಿಕ್ಷಕರು, ಅಂಗಡಿ ವರ್ತಕರು, ವ್ಯವಸಾಯಕ್ಕಾಗಿ ತೋಟಕ್ಕೆ ಹೋಗುವ ಪುರುಷರು-ಮಹಿಳೆಯರು ವ್ಯವಸಾಯ ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಪ್ರಭಾತಪೇರಿಯಲ್ಲಿ ಸಂಘಟಿತರಾಗಿ ಭಾಗವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಇವರಿಗೆಲ್ಲ ಬ್ಯಾಕೂಡ ಗ್ರಾಮದ ರಹಸ್ಯ ಗುಹೆಯೊಂದರಲ್ಲಿ ಸರಿಸುಮಾರು 500 ಜನರಿಗೆ ಕುಸ್ತಿ-ವ್ಯಾಯಾಮ-ನೆಗೆತ, ಲಾಠಿ ತಿರುಗಿಸುವುದು, ಬಂದೂಕು ಚಲಾಯಿಸುವ ತರಬೇತಿಯನ್ನು ಇಂಡಿಯನ್ ನ್ಯಾಷನಲ್ ಆರ್ಮಿಯ ಕರ್ನಲ್ ನಾನಾ ಪಾಟೀಲರು ನೀಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಇದಕ್ಕೆ 1945 ರಲ್ಲಿ ಅಜಾದ್‌ಹಿಂದ್ ಫೌಜ್‌ನ ರಕ್ಷಣಾ ಸಮಿತಿಯ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಯಾಗಿದ್ದ ಆಶಫ್ ಅಲಿ ಇದಕ್ಕೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ಸಹಕಾರ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದರು. ರಾಷ್ಟ್ರದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ತ್ಯಾಗ-ಬಲಿದಾನ-ಆತ್ಮಾರ್ಪಣೆಗಳ ಕುರಿತು ರಾಯಬಾಗ ಜನರಿಗೆ ಪಾಟೀಲ ಸಹೋದರರು ತಿಳಿ ಹೇಳಿ ಒಗ್ಗೂಡಿಸಿದರು. ಇಂತಹ ಯೋಧರ ಪಡೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿದ ಪಾಟೀಲ ಸಹೋದರರ ರಹಸ್ಯ ಗುಹೆಗೆ ಒಮ್ಮೆ ಸುಭಾಷಚಂದ್ರ ಭೋಸರು ಆಗಮಿಸಿದ್ದರು. ಅವರನ್ನು ಬ್ರಿಟಿಷರು ಭಾರತದಿಂದ ಗಡಿಪಾರು ಮಾಡಿದ್ದರೂ ಕೂಡಾ ಅದನ್ನು ಉಲ್ಲಂಘಿಸಿ ಮಾರುವೇಷಧರಿಸಿಕೊಂಡು ಇಡೀ ಭಾರತದಾದ್ಯಂತ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಾ ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದ ಗಡಿಯ ಕಡೆಗೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಗಳಿಕೆಗಾಗಿ ಗೌಪ್ಯವಾಗಿ ಸೈನ್ಯ ಕಟ್ಟುವ ಗುರಿಯನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ರಾಯಬಾಗ ಮೂಲಕ ಬ್ಯಾಕೂಡ ಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಬಂದು ಬೇಟಿ ನೀಡಿದ್ದರು. ಇದೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಬ್ರಿಟಿಷರ ದಾಳಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದ್ದವು, ಸುಭಾಷಚಂದ್ರ ಭೋಸರಿಗೆ ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿ ಸಾಂಗ್ಲಿಯವರೆಗೆ ತಲುಪಿಸಲು ಪ್ರತಾಪರಾವರಿಗೆ ಚಿಕ್ಕಪ್ಪನವರು ತಿಳಿಸಿದರು. ಹೊತ್ತು ಮುಳುಗಿದ ಮೇಲೆ ಎತ್ತಿನ ಗಾಡಿಯಲ್ಲಿ ಸುಭಾಷಚಂದ್ರ ಭೋಸರನ್ನು ಕೂರಿಸಿಕೊಂಡು ಬ್ರಿಟಿಷ ಪೊಲೀಸರಿಗೆ ಅನುಮಾನ ಬರದಂತೆ 'ಹೆಣ್ಣು ಮಗಳನ್ನು ಗಂಡನ ಮನೆಗೆ ಕಳುಹಿಸಲು ಹೋಗುವಂತೆ' ವೇಷಬದಲಿಸಿ ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿ ತಲುಪಿಸಿದರು. ಬ್ರಿಟಿಷ ಅಧಿಕಾರಿ ಜನರಲ್ ಲೇಕ್ ಬ್ಯಾಕೂಡ ಗೌಡರ ವಾಡೆಯಲ್ಲಿ ಸುಭಾಷಚಂದ್ರ ಭೋಸರು ಇರುವ ಬಗ್ಗೆ ಮಾಹಿತಿ ಪಡೆದು ಪರಿಶೀಲಿಸಲು ಬ್ಯಾಕೂಡ ಗೌಡರ ವಾಡೆಗೆ ಬಂದರು. ಪ್ರತಾಪರಾವರವರು ಜನರಲ್ ಲೇಕ್‌ರಿಗೆ ಆತಿಥ್ಯ ಸ್ವೀಕರಿಸಲು ತಿಳಿಸಿದರು. ಆಗ ಜನರಲ್ ಲೇಕ್ ಪ್ರತಾಪರಾವರವರಿಗೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಚಳುವಳಿಯಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸದಂತೆ ತಿಳಿಹೇಳಿದರು. ಆದರೆ ಕ್ರಾಂತಿಕಾರಿ ಪ್ರತಾಪರಾವರು ಅವರ ಮಾತುಗಳನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿ, ಮುಂದೆ ನಡೆಯುವ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಸಂಗ್ರಾಮದ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಗೆ ಭಾಗವಹಿಸುವುದಾಗಿ ಹೇಳಿದರು. ಬೃಹತ್ ಪ್ರಮಾಣದ ಯೋಧರ ಪಡೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಪಾಟೀಲ ಸಹೋದರರ ಬಗ್ಗೆ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ ಮಾಹಿತಿ ಪಡೆದು ಜನರಲ್ ಲೇಕ್ ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ ಹೊರಟು ಹೋದರು. ಧ್ವಜ ಹಾರಿಸಬಾರದೆಂಬ ಪ್ರತಿಬಂಧಕಾಜ್ಞೆಗಳನ್ನು ಉಲ್ಲಂಘಿಸಿ ಬ್ಯಾಕೂಡನಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿದಿನ ಬೆಳಗಿನ ನಸುಬಿಸಿಲಿನಲ್ಲಿ ಆಕಾಶದೆತ್ತರಕ್ಕೆ ತ್ರಿವರ್ಣಧ್ವಜವನ್ನು ಹಾರಿಸಿ "ಭೋಲೋ ಭಾರತ್ ಮಾತಾಕಿ ಜೈ" "ವಂದೇ ಮಾತರಂ" ಎಂಬ ಘೋಷಣೆಗಳನ್ನು ಕೂಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಬ್ಯಾಕೂಡನಲ್ಲಿ

ಝುಂಡಾದಿನ, ಚರಕಾದಿನ, ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟದಲ್ಲಿ ಬಲಿಯಾದವರ ಹುತಾತ್ಮದಿನ, ಪ್ರಭಾತಪೇರಿ ಮರವಣಿಗೆ ಮುಂತಾದವು ಕಾಯಿದೆ ಭಂಗ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಹಮ್ಮಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು.

ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದ ಐತವಾಡೆಯ ಸಹ್ಯಾದ್ರಿ ಪರ್ವತ ಶ್ರೇಣಿಯಲ್ಲಿ ಭೂಗತರಾಗಿ ಅಲೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಚಳುವಳಿಗಾರರನ್ನು ಬ್ರಿಟಿಷ ಪೋಲಿಸರು ಸೆರೆಹಿಡಿಯಲು ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಸುದ್ದಿ ತಿಳಿದ ವಸಂತರಾವ ಪಾಟೀಲರು ಹಾಗೂ ಅವರ ಸಹಪಾಠಿಗಳು ಬ್ರಿಟಿಷ ಪೋಲಿಸ ವ್ಯಾನು ತಮ್ಮ ಊರಿನ ಗಡಿಯೊಳಕ್ಕೆ ಪ್ರವೇಶಿಸದಂತೆ ತಡೆಯಲು ಊರಿನ ರಸ್ತೆ ಮಾರ್ಗ ಮಧ್ಯದ ಸೇತುವೆಯ ಕೆಳಗೆ ಕಾಡತೋಸಗಳನ್ನು ಇಟ್ಟು ಹಾರಿಸಿ ಉರುಳಿಸಿದರು. ಸ್ವಲ್ಪ ಸಮಯ ಊರಿನ ಹೊರವಲಯದಲ್ಲಿ ನಿಂತು ವಸಂತರಾವ ಪಾಟೀಲರು ಪೋಲಿಸರನ್ನು ಅಡ್ಡಗಟ್ಟಿ ರಸ್ತೆ ಮಾರ್ಗ ಬದಲಿಸಿ ಕಳುಹಿಸಿದರು. ಹೀಗೆ ಅಪಾಯದಲ್ಲಿದ್ದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಚಳುವಳಿಗಾರರನ್ನು ಬಹುದೊಡ್ಡ ಗಂಡಾಂತರದಿಂದ ರಕ್ಷಿಸಿದರು.

ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಸಮರಕ್ಕಾಗಿ ಶಸ್ತ್ರಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸಿದ ಬ್ಯಾಕೂಡ ಸಹೋದರರು

ಐತವಾಡೆಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮತಿ ರಾಜುತಾಯಿ ಅವರ ಬಹುಮಹಡಿ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟಗಾರರ ಕಚೇರಿ ಇತ್ತು. ಇವರಿಗೆ ಪಾಟೀಲ ಸಹೋದರರು ಅತಿ ಪ್ರೀತಿಯ ಅತಿಥಿಗಳಾಗಿದ್ದರು. ಪ್ರತಾಪರಾವ್ ಪಾಟೀಲರು ಬಂದೂಕು ಚಲಿಸುವ ಏಕಮೇವ ವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗಿದ್ದರಿಂದ ಬಂದೂಕಿನ ತಂತ್ರವಿಧಾನ ಹಾಗೂ ತರಬೇತಿಯನ್ನು ಚಳುವಳಿಗಾರರಿಗೆ ಕಲಿಸಿಕೊಡುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಮಧ್ಯರಾತ್ರಿ ಟೈಲ್ವ ನಂಬರ ಕಾಡತೋಸಗಳಲ್ಲಿ ಮದ್ದನ್ನು ತುಂಬಿ ಕ್ರಾಂತಿಕಾರಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಚಳುವಳಿಗೆ ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಪ್ರತಾಪರಾವ್ ಮತ್ತು ಶ್ರೀಮತಿ ರಾಜುತಾಯಿಯವರಿಗೆ ಬ್ರಿಟಿಷ ಪೋಲಿಸರಿಂದ ಶಸ್ತ್ರಾಸ್ತ್ರ ಸಂಗ್ರಹಿಸುವುದು ದೈನಂದಿನ ಮಹತ್ತರವಾದ ಕಾರ್ಯಗಳಾಗಿದ್ದವು.

ಬ್ರಿಟಿಷ ಪೋಲಿಸರ ಬಳಿ ಭಾರಿ ಪ್ರಮಾಣದ ಶಸ್ತ್ರಾಸ್ತ್ರಗಳಿದ್ದವು. ಅವರಿಂದ ರಹಸ್ಯವಾಗಿ ಶಸ್ತ್ರಾಸ್ತ್ರ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಬೆಳಗಾವಿಯ ವಡಗಾಂವನ ಅಣ್ಣನವರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಗೌಪ್ಯವಾಗಿ ಪ್ರತಾಪರಾವರವರು ಬಚ್ಚಿಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಅದೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಕ್ಯಾಪ್ಟನ್ ಸಾವಂತ ಹಾಗೂ ಶ್ರೀ ಕಾಕಾಸಾಹೇಬ ಪಾಟೀಲ ಅತಿ ಸಮೀಪದ ಮಿತ್ರರಾದರು. ಒಮ್ಮೆ ಸ್ವತಃ ಪ್ರತಾಪರಾವ್ ಪಾಟೀಲರು ಕ್ಯಾಪ್ಟನ್ ಸಾವಂತರವರ ಮನೆಗೆ ಹೋದಾಗ ಅವರು ಮಿಲಿಟರಿಯಲ್ಲಿ ಒಳ್ಳೆಯ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಾಗಿದ್ದು ತಿಳಿಯಿತು. ಅದು ಹಿಟ್ಟರ್ ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿದ್ದ ಕಾಲವಾಗಿತ್ತು. ಅದೇ ವೇಳೆ ಕ್ಯಾಪ್ಟನ್ ಸಾವಂತರವರಿಗೆ ಉತ್ತರ ಹಿಂದೂಸ್ತಾನದ ಕಡೆಗೆ ಹೋಗಲು ಆದೇಶ ನೀಡಲಾಗಿತ್ತು. ಪ್ರತಾಪರಾವರವರು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟದ ಸಕ್ರಿಯ ಕಾರ್ಯಕರ್ತನೆಂಬುದು ಕ್ಯಾಪ್ಟನ್ ಸಾವಂತರಿಗೆ ಗೊತ್ತಾಗಿತ್ತು. ಅವರು ರೈಲು ಮೂಲಕ ಹೊರಡುವ ಮುನ್ನ ಪ್ರತಾಪರಾವರಿಗೆ ಸ್ಟೇನ್ ಗನ್, ಮೂರು-ನಾಲ್ಕು ಪಿಸ್ತೂಲ್ ಮತ್ತು ಕಾಡತೋಸಗಳನ್ನು ನೀಡಿದರು. ಈ ಶಸ್ತ್ರಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಕೂಡ ವಡಗಾಂವನ ಅಜ್ಜಿಯ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಬಚ್ಚಿಡಲು ಕಳುಹಿಸಿದರು.

ಅಜ್ಜಿಯವರಿಗೆ ಭೋಜನಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಿರುವೆ ಎಂದು ನೆಪಹೇಳಿ ಕ್ಯಾಪ್ಟನ್ ಸಾವಂತರವರ ಹತ್ತಿರ ವಸಂತರಾವ ಪಾಟೀಲರು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರ ಮನೆಯಿಂದ ಹೊರಡುವಾಗ ಶಸ್ತ್ರಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಬಚ್ಚಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ತರುತ್ತಿದ್ದರು. ಒಮ್ಮೆ ವಸಂತರಾವರವರು ಕ್ಯಾಪ್ಟನ್ ಸಾವಂತರವರ ಜೊತೆ

ಬೆಳಗಾವದಿಂದ ರೈಲಿನ ಪಸ್ ಪ್ಲಾಸ್ ಡಬ್ಬಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಪ್ರವಾಸ ಮಾಡಬೇಕಾಯಿತು. ಇವರೊಂದಿಗೆ ಮಿಲಿಟರಿ ಕೂಡ ಇತ್ತು. ಕ್ಯಾಪ್ಟನ್ ಸಾವಂತರವರು ನೀಡಿದ ಸಣ್ಣ-ಸಣ್ಣ ಶಸ್ತ್ರಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಬೆಡ್‌ನಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ ಬಚ್ಚಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ರಾಯಬಾಗಕ್ಕೆ ಬಂದಿಳಿದರು. ರಾಯಬಾಗ ಸ್ಟೇಷನದಿಂದ ಕುದುರೆ ಟಾಂಗಾ ಮೂಲಕ ಬ್ಯಾಕೂಡನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಶಸ್ತ್ರಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಡಲಾಯಿತು.

ವಸಂತರಾವ ಪಾಟೀಲರು ಐತವಾಡೆಯಿಂದ ಶ್ರೀಮತಿ ರಾಜುತಾಯಿ ಬಿರನಾಳೆಯವರನ್ನು ಬೆಳಗಾವಿಗೆ ಬರಹೇಳಿದರು. ಶ್ರೀಮತಿ ರಾಜುತಾಯಿ ವಡಗಾವನ ಮನೆಗೆ ಬಂದದ್ದನ್ನು ಕಂಡು ಅಜ್ಜಿಯವರು ಇವರು ಯಾರು? ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನೆ ಕೇಳತೊಡಗಿದರು. ಇವರು ನಮ್ಮ ಹಿರಿಯ ಅಕ್ಕ ದವಾಖಾನೆಗೆ ಚಿಕಿತ್ಸೆಗಾಗಿ ಬಂದಿರುವರು ಎಂದು ಹೇಳಿದರು. ಅಜ್ಜಿಯವರು ಅತೀ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಶ್ರೀಮತಿ ರಾಜುತಾಯಿಯವರಿಗೆ ತವರಿನ ಉಡುಗೊರೆಯಾಗಿ ಹಸಿರು ಸೀರೆ, ಎಲೆ ಅಡಿಕೆ ನೀಡಿ ಸತ್ಕರಿಸಿದರು. ಭಾರಿ ಪ್ರಮಾಣದ ಶಸ್ತ್ರಾಸ್ತ್ರ ವಡಗಾವನ ಮನೆಯಿಂದ ರವಾನಿಸುವುದು ಹೇಗೆ ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆ ಉಂಟಾಯಿತು. ನಕಲಿ ಹಾಕಿ ಆಟದ ತಂಡವನ್ನು ತಯಾರಿಸಿ 5 ರಿಂದ 6 ಜನ ಹಾಕಿ ತಂಡದ ಪೋಷಾಕುಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿಕೊಂಡು ಹಾಕಿ ಸ್ಪಿಕ್ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಸಿದ್ಧಗೊಂಡರು. ಆ ವೇಳೆ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಪೋಲಿಸರು ಸುತ್ತಲೂ ನಾಕಾಬಂದಿಯ ಭದ್ರಕೋಟೆಯನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದ್ದರು. ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಪೋಲಿಸರಿಂದ ನಿರುಮ್ಮಳವಾಗಿ ಪಾರಾಗಿ ಕಲ್ಲಿದ್ದಲು ಪೂರೈಸುವ ವಾಹನದ ಮೂಲಕ ಶಸ್ತ್ರಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ರಾಜಾರಾಮಪುರಿಗೆ ತಲುಪಿಸಿ ಮುಚ್ಚಿಡಲಾಯಿತು. ಐತವಾಡೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಸಮರಕ್ಕಾಗಿ ಶಸ್ತ್ರಾಸ್ತ್ರ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಬಹಳೇ ಇರುವುದರಿಂದ ಎತ್ತಿನಗಾಡಿಯಲ್ಲಿ ಜೋಳದ ಕಣಕಿ(ಒಣಮೇವು) ಹಾಕಿ ಅದರಲ್ಲಿ ಶಸ್ತ್ರಾಸ್ತ್ರ ಅಡಗಿಸಿಡಲಾಯಿತು. ಹೊತ್ತು ಮುಳುಗುವ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಕೊಲ್ಲಾಪುರದಿಂದ ಹೊರಡುವುದೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಲಾಯಿತು. ವಸಂತರಾವರವರ ಜೊತೆ ಸೇವಾದಳದ ವಿನಾಯಕರಾವ್ ಸಾವಂತ ಎತ್ತಿನ ಗಾಡಿಯನ್ನು ನಡೆಸತೊಡಗಿದರು. ಬೆಳಗಿನ ಜಾವ 5:00 ಗಂಟೆಗೆ ಐತವಾಡೆಗೆ ತಲುಪಿದರು. ಊರಿನ ಸುತ್ತ-ಮುತ್ತ ಟಾರ್ಚ್‌ಲೈಟ್ ಕಾಣಿಸತೊಡಗಿತು. ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಪೋಲಿಸರ ರೇಡ ಬಿದ್ದಿದೆ ಎಂಬ ಸಂಶಯ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ಎತ್ತಿನ ಗಾಡಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಶಸ್ತ್ರಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಹಳ್ಳದ ನಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಮುಚ್ಚಿಟ್ಟು ದೂರ ನಿಂತು ನಿರೀಕ್ಷೆ ಮಾಡತೊಡಗಿದರು. ಅದು ಅಂತಹ ವಿಶೇಷವೆನಿಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿದರೂ ಕೂಡ ಶಸ್ತ್ರಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ದಗೇವಾಡಿಯಲ್ಲಿ ತೆಗೆದಿಡಲಾಯಿತು.

ಶ್ರೀಮತಿ ರಾಜುತಾಯಿಯವರು ಬಹಳ ಧಾಡಸಿ ಹೆಣ್ಣುಮಗಳಾಗಿದ್ದರು. ಇವರು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದ 'ಖಡಕಿ' ಎಂಬ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿಯ ಶಸ್ತ್ರಾಸ್ತ್ರ ಕಾರ್ಖಾನೆ ಕಾರ್ಮಿಕರ ವಿಶ್ವಾಸ ಪಡೆದು ಭಾರಿ ಪ್ರಮಾಣದ ಕಾಡತೊಸಗಳನ್ನು ಸಾಗಿಸಿ ಮಹತ್ತರವಾದ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸಿದ್ದರು. ತಕ್ಷಣ ಪೂನಾದಲ್ಲಿದ್ದ ವಸಂತರಾವರನ್ನು ಮುಂಬಯಿಗೆ ಶ್ರೀಮತಿ ರಾಜುತಾಯಿಯವರು ಕರೆಯಿಸಿಕೊಂಡರು. ಕಾಡತೊಸ, ಪಿಸ್ತೂಲ, ಸ್ಟೇನ್ ಗನ್‌ಗಳನ್ನು ಬೆಡ್‌ನಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ ಬಚ್ಚಿಟ್ಟು ಕೂಲಿಕಾರ್ಮಿಕನ ತಲೆಯ ಮೇಲಿಟ್ಟು ಕಳುಹಿಸಿ ರೈಲು ನಿಲ್ದಾಣಕ್ಕೆ ಬಂದಿಳಿದರು. ಶ್ರೀಮತಿ ರಾಜುತಾಯಿಯವರಿಗೆ ರೈಲು ಟಿಕೆಟ್ ತರಲು ಕಳುಹಿಸಿದರು. ಆದರೆ ರೈಲು ಟಿಕೆಟ್ ಒಂದೇ ದೊರೆಯಿತು. ಶ್ರೀಮತಿ ರಾಜುತಾಯಿಯವರಿಗೆ ಮಹಿಳಾ ಫಸ್‌ಕ್ಲಾಸ್ ರಿಜರ್ವೇಷನ್‌ನಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಲು ಹೇಳಿ, ಎಲ್ಲ ಪ್ರವಾಸಿ ಸಾಮಾನುಗಳನ್ನು ಅವರ

ಹತ್ತಿರವಿಟ್ಟು ಪುಸ್ತಕ ಓದುತ್ತಿರಲು ತಿಳಿಸಿದರು. ಅದೇ ರೈಲಿನಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮತಿ ರಾಜುತಾಯಿಯವರನ್ನು ಅರೆಸ್ಟ್ ಮಾಡಲು ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಪೊಲೀಸರು ಬಂದಿದ್ದರು. ವಸಂತರಾವರವರು ತಕ್ಷಣ ಟಿ.ಸಿ. ಹತ್ತಿರ ಹೋಗಿ ಟಿಕೆಟ್ ಕೇಳಿದರು. ಟಿ.ಸಿ. ಟಿಕೆಟ್ ನೀಡಲು ನಿರಾಕರಿಸಿದರು. ನಮ್ಮ ಚಿಕ್ಕಪ್ಪನವರ ಕಣ್ಣು ಆಪರೇಷನ್ ಆಗಿದೆ. ಅವರ ಆರೈಕೆಗಾಗಿ ನಾನು ಮತ್ತು ಅಕ್ಕ ಇಬ್ಬರು ಹೊರಟಿದ್ದೇವೆ. ನಮ್ಮ ಅಕ್ಕ ಈಗಾಗಲೇ ರೈಲಿನಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿರುವರು, ನನ್ನ ಹತ್ತಿರ ಟಿಕೆಟ್ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಪ್ರವಾಸ ಮಾಡಲೇಬೇಕು ದಂಡ ವಿಧಿಸುವುದಾದರೆ ವಿಧಿಸಿ ಎಂದು ಕಠೋರವಾಗಿ ನುಡಿದರು. ಇದೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಇವರ ಹಿಂದೆ ಸಾಮಾನ್ಯ ವೇಷಧಾರಿ ಘೌಜದಾರ ಹಿಂದೆ ನಿಂತು ಸಮೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಮತ್ತೆ ಇಬ್ಬರು ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಪೊಲೀಸರು ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಬಂದು ಸಂಶಯದಿಂದ ಈ ತಾಯಿ ಯಾರು? ಎಂದು ಕೇಳತೊಡಗಿದರು. ರೈಲು ಹೊರಡಲು 10 ನಿಮಿಷ ಲೇಟಾಯಿತು. ಹೌದು ನಿಮ್ಮ ಹೆಸರೇನು? ಎಂದು ಘೌಜದಾರ ಮಾತನಾಡಿಸಿದರು. ನಾನು ರಾಯಬಾಗದ ವಸಂತರಾವ ಪಾಟೀಲ ಸಂಶಯವಿದ್ದರೆ ಬೆಳಗಾವಿ ಎಸ್.ಪಿ. ಸಾಹೇಬರಿಗೆ ಪೋನ್ ಮೂಲಕ ವಿಚಾರಿಸಿ ನೋಡಿ ಎಂದು ಹೇಳಿದರು. ರಾಯಬಾಗದವರು ಎಂಬ ವಿಷಯ ತಿಳಿದು ಒಬ್ಬ ಪೊಲೀಸ್ ವಸಂತರಾವರವರ ಕೈಹಿಡಿದು ನಾನು ರಾಯಬಾಗ ಸಮೀಪದ ಭಿರಡಿ ಗ್ರಾಮದವನೆಂದು ತಿಳಿಸಿ, ರೈಲು ಪ್ರವಾಸಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಉದ್ದೇಶವೆನೆಂದು ಸೌಮ್ಯವಾಗಿ ಚೌಕಾಸಿ ಮಾಡತೊಡಗಿದರು. ವಸಂತರಾವರವರು ಧೈರ್ಯದಿಂದ ಚಿಕ್ಕಪ್ಪನವರ ಆಪರೇಷನ್ ವಿಷಯ ತಿಳಿಸಿದರು. ಭಿರಡಿ ಗ್ರಾಮದವನಾದ ಪೊಲೀಸ್ ವಸಂತರಾವರವರಿಗೆ ತಾವು ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಕೂಡಿಸಿ ಅದರ ಪಕ್ಕದ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡರು. ರಾತ್ರಿ 8:00 ಗಂಟೆಗೆ ರೈಲು ಕೊಲ್ಲಾಪುರ ತಲುಪಿತು. ಕಿರ್ಲೋಸ್ಕರವಾಡಿಯಲ್ಲಿ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಪೊಲೀಸರ ತಂಡ ಇಳಿಯಿತು. ಅದೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಭಿರಡಿ ಗ್ರಾಮದ ಪೊಲೀಸ್ 'ನಾವು ಶ್ರೀಮತಿ ರಾಜುತಾಯಿ ಬಿರನಾಳೆ'ಯವರನ್ನು ಅರೆಸ್ಟ್ ಮಾಡಲು ಹೊರಟಿದ್ದೇವೆ ಎಂಬ ವಿಷಯವನ್ನು ತಿಳಿಸಿದರು. ರಾಜುತಾಯಿಯವರು ಎದುರಿಗೆ ಇದ್ದರೂ ಪೊಲೀಸರಿಗೆ ಗುರುತಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ. ವಸಂತರಾವ ಮತ್ತು ರಾಜುತಾಯಿಯವರು ತಕ್ಷಣ ರಾಜಾರಾಮಪುರಿಗೆ ಶಸ್ತ್ರಾಸ್ತ್ರ ತಲುಪಿಸುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಿ ಇಬ್ಬರು ಐತವಾಡೆಗೆ ತಲುಪಿದರು. ಇದು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟದ ಭಾರಿ ವೀರೋಚಿತ ಘಟನೆ ಎಂದೆನಿಸಿತು.

ಪ್ರತಾಪರಾವರವರು ಹುತಾತ್ಮರಾದರು

ಎಂ.ಆರ್.ದೇಸಾಯಿ (ನಾನಾ) ಮತ್ತು ಪ್ರತಾಪರಾವರವರು ಒಂದೇ ಹಾಸ್ಟೆಲ್‌ನಲ್ಲಿದ್ದರು. ಪ್ರತಾಪರಾವರವರು ಮೆಟ್ರಿಕ್ ಪರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಪಾಸಾಗಿದ್ದರು. ಈ ಸಂತೋಷದ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಒಡಹುಟ್ಟಿದ ಅಣ್ಣನವರಿಗೆ ತಿಳಿಸುವ ಹವಣಿಕೆಯಲ್ಲಿದ್ದರು. ಅಣ್ಣ ವಸಂತರಾವರವರು ಎಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಗುವರು ಎನ್ನುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಬಾಬುರಾವ ಕೋಕಾಟೆಯವರ ಮಿತ್ರನ ವಿವಾಹ ನಿಶ್ಚಯಿಸಲಾಗಿತ್ತು. ಮಿತ್ರನ ವಿವಾಹದ ಆಮಂತ್ರಣ ಪತ್ರಿಕೆಯನ್ನು ಕೊಡುವುದರಗೊಸ್ಕರ ಪ್ರತಾಪರಾವರವರ ಹತ್ತಿರಕ್ಕೆ ಬಂದರು. "ನಾವಿಬ್ಬರೂ ಸೇರಿ ಐತವಾಡೆಗೆ ಹೋಗಿ ಅಣ್ಣ ವಸಂತರಾವ ಅವರಿಗೆ ಬೇಟಿಯಾಗೋಣ. ನನ್ನ ಮಿತ್ರನ ಮದುವೆಯ ಆಮಂತ್ರಣ ಪತ್ರಿಕೆ ತಲುಪಿಸೋಣ" ಎಂದು ಬಾಬುರಾವ ಕೋಕಾಟೆ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಪ್ರತಾಪರಾವರವರು ಮುಷಿಯಿಂದ ಜೀವದ ಅಣ್ಣನವರನ್ನು ಕಾಣಲು ಅತೀವ ಆಸೆಯಿಂದ ನಿಪ್ಪಾಣಿ ಮೂಲಕ ಐತವಾಡೆಗೆ ಹೊರಡುತ್ತಾರೆ.

ಇತ್ತ ಐತವಾಡೆಯಲ್ಲಿ ಚಳುವಳಿಯ ಸಭೆ ರದ್ದುಮಾಡಿದ್ದರಿಂದ ವಸಂತರಾವ ಪಾಟೀಲರು ಅತಿ ಜೀವದ ತಮ್ಮನ್ನು ಕಾಣುವ ಹಾಗೂ ಮೆಟ್ರಿಕ್ ಪರೀಕ್ಷೆ ಫಲಿತಾಂಶ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವ ಕಾತುರದಿಂದ ನಿಪ್ಪಾಣಿ ಮೂಲಕ ಕೊಲ್ಲಾಪುರಕ್ಕೆ ತಲುಪುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ಪಾಟೀಲ ಸಹೋದರರು ಒಬ್ಬರನ್ನೊಬ್ಬರು ಭೆಟ್ಟಿಯಾಗದೇ ಅಣ್ಣ ಕೊಲ್ಲಾಪುರಕ್ಕೆ ತಮ್ಮ ಐತವಾಡೆಗೆ ತಲುಪಿದರು. ಇದು ವಿಧಿಯ ವಿಚಿತ್ರ ಆಟವೇ ನಡೆಯಿತು. ಆ ದಿವಸ ಪ್ರತಾಪರಾವರು ಮತ್ತು ಬಾಬುರಾವ ಕೋಕಾಟಿಯವರು ಐತವಾಡೆ ತಲುಪಿದಾಗ ರಾತ್ರಿಯಾಗಿತ್ತು. ಅಣ್ಣನವರು ಕಾಣಿಸಿದೇ ಪ್ರತಾಪರಾವರಿಗೆ ನಿರಾಸೆಯಾಗಿತ್ತು. ಮರಳಿ ಹೊರಡಬೇಕಾದರೆ ತುಂಬಾ ಕತ್ತಲಾಗಿತ್ತು. ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಪೊಲೀಸರ ಆಕಸ್ಮಿಕ ದಾಳಿಗಳು ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಜೋರಾಗಿದ್ದವು ಎನ್ನುವ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿ ಶ್ರೀಮತಿ ರಾಜುತಾಯಿಯವರ ವಾಡೆಯ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟದ ಕಚೇರಿಯಲ್ಲಿ ಇಬ್ಬರೂ ಊಟ ಮಾಡಿ ನಿದ್ರೆಗೆ ಜಾರಿದ್ದರು. ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಪೊಲೀಸರು ನೇರವಾಗಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟಗಾರರ ಮೇಲೆ ದಾಳಿ ಮಾಡಲು ಹೆದರುತ್ತಿದ್ದರು. ಹಿಂದೊಮ್ಮೆ ಬ್ಯಾಕೂಡ ಗೌಡರ ವಾಡೆಗೆ ಬಂದಿದ್ದ ಜನರಲ್ ಲೇಕ್ ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ ಹೊರಟು ಹೋಗಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಬಹುದಿನಗಳಿಂದ ಹೊಂಚು ಹಾಕಿ ಕುಳಿತ್ತಿದ್ದ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಅಧಿಕಾರಿ ಜನರಲ್ ಲೇಕ್ ಕುತಂತ್ರದಿಂದ ತಮ್ಮ ಆಧೀನದಲ್ಲಿರುವ ಬಂಧಿತ ದರೋಡೆಕೋರರಿಗೆ ಸೆರೆವಾಸದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಗೊಳಿಸುವುದಾಗಿ ಆಸೆಯೊಡ್ಡಿ ಶಸ್ತ್ರಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ನೀಡಿ ವಾಡೆಯ ಕಛೇರಿಯ ಮೇಲೆ ದಾಳಿ ಮಾಡಲು ತಿಳಿಸಿದ್ದರು. ಅದೇ ರೀತಿ ಅಂದು ರಾತ್ರಿ ವಾಡೆಗೆ ದರೋಡೆಕೋರರು ಬಂದವರೇ ಬಹುಮಹಡಿ ಕೆಳಗಿನ ಕಟ್ಟಡದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮತಿ ರಾಜುತಾಯಿಯವರ ಮಲಗುವ ಕೋಣೆಯ ಹೊರಗಿನಿಂದ ಬಾಗಿಲು ಚಿಲಕ ಹಾಕಿ ಮೇಲಿನ ಮಹಡಿಗೆ ಬಂದರು. ಒಳಗೆ ಮಲಗಿರುವವರನ್ನು ನೋಡಿ ಚಳುವಳಿಗಾರರು ಸಿಕ್ಕಬಿದ್ದರೆಂದು ಮನಬಂದಂತೆ ಗುಂಡಿನ ಮಳೆಗರೆದರು. ಗಾಢವಾಗಿ ನಿದ್ರೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ವೀರ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಚಳುವಳಿಗಾರ ಪ್ರತಾಪರಾವರವರು ಈ ಅನಿರೀಕ್ಷಿತ ದಾಳಿಯಿಂದ ಸಾವರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಕೂಡಾ ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಪೊಲೀಸರು ಮತ್ತು ದರೋಡೆಕೋರರ ಬಂದೂಕಿನ ಗುಂಡುಗಳು ಪ್ರತಾಪರಾವರವರನ್ನು ಬಲಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿತು. ಅಂದು ಏನಾದರೂ ಅಣ್ಣನವರು ಕೊಲ್ಲಾಪುರಕ್ಕೆ ಹೋಗದಿದ್ದರೆ, ಅವರು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಮಲಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಹಾಗೂ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಪೊಲೀಸರ ಮತ್ತು ದರೋಡೆಕೋರರ ಆ ದಾಳಿಯಲ್ಲಿ ವೀರಮರಣವನ್ನಪ್ಪುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಅಣ್ಣನವರ ಮೇಲೆ ಅತೀವ ಜೀವವನ್ನೇ ಇಟ್ಟಿದ್ದ ಪ್ರತಾಪರಾವರವರು ತಾನು ಅಣ್ಣನವರ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ಮಲಗಿ ಅಣ್ಣನವರ ಸಾವನ್ನು ತಾನೇ ಸ್ವೀಕರಿಸಿ, ಅಣ್ಣನವರಿಗೆ ತಮ್ಮ ಆಯುಷ್ಯವನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸಿದರು.

ಸ್ನೇಹಿತನ ಮೇಲಿನ ದಾಳಿಯ ಪ್ರತಿಸೇಡು ತೀರಿಸಿಕೊಂಡ ಬಾಬುರಾವ ಬಿರನಾಳೆ

ವಸಂತರಾವ ಪಾಟೀಲರು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಚಳುವಳಿಯಲ್ಲಿ ಭೂಗತರಾಗಿದ್ದರು. ಆಚಾರ್ಯ ಜಬಡೇಕರವರ ಜೊತೆ ಸೇರಿಕೊಂಡು “ವರ್ತಮಾನ ಪತ್ರಿಕೆ”ಯ ಸಂಪಾದಕರಾಗಿ ಕಾರ್ಯ ನೆರವೇರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಇವರೊಂದಿಗೆ ಬಾಬುರಾವ ಬಿರನಾಳೆ ನಿತ್ಯವೂ ಇರುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೇ ಕರ್ಮವೀರ ಬಾಹುರಾವ ಪಾಟೀಲ ಮತ್ತು ಬಾಬುರಾವ ಬಿರನಾಳೆ ಇಬ್ಬರೂ ತಮ್ಮ ತಾಯಿ(ಅಕ್ಕ)ಯೊಂದಿಗೆ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದ ಹಾತಕಣಗಲಾ ಸಮೀಪದ ಬಾಹುಬಲಿ ಎಂಬಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಇರುತ್ತಿದ್ದರು. ಮೇ 17, 1947 ರಂದು ಬೆಳಗಾಗುತ್ತಲೇ ರೇಡಿಯೋದಲ್ಲಿ “ಕೊನೆ ಹೋರಾಟ” ಎಂಬ

ಆಕಾಶವಾಣಿಯಿಂದ ಸಮಾಚಾರ ಪ್ರಸಾರವಾಯಿತು. “ಸತಾರ ಜಿಲ್ಲೆ ಐತವಾಡೆಯಲ್ಲಿ ಇಪ್ಪತ್ತು ವರ್ಷದ ಯುವಕ ಪ್ರತಾಪರಾವ ಪಾಟೀಲರವರು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಸಂಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಹುತಾತ್ಮರಾದರು”. ಎಂಬ ಸುದ್ದಿ ವಸಂತರಾವರಿಗೆ ತಲುಪಿತು. ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಪೋಲಿಸರು ಮತ್ತು ಅವರ ಅಧೀನದಲ್ಲಿರುವ ದರೋಡೆಕೋರ ಶಿವಾ ಮಹಾರ ಸೇರಿ ಬಲಿತೆಗೆದುಕೊಂಡಿದ್ದು ಸಹ ಗೊತ್ತಾಗಿತ್ತು. ಸುತ್ತಮುತ್ತ ಹಳ್ಳಿಗಳ ಜನರಿಗೆ “ಬ್ಯಾಕೂಡ ಪಾಟೀಲ”ರನ್ನು ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಪೋಲಿಸರು ಮತ್ತು ಅವರ ಅಧೀನದಲ್ಲಿರುವ ದರೋಡೆಕೋರರು ಸೇರಿ ಬಲಿತೆಗೆದುಕೊಂಡರು ಎನ್ನುವ ಸುದ್ದಿ ಬಹುಬೇಗ ಹರಡಿತು.

ಈ ಸುದ್ದಿ ಬಾಬುರಾವ ಬಿರನಾಳೆ ಪೈಲ್ವಾನ್‌ರಿಗೂ ತಲುಪಿತು. “ಬ್ಯಾಕೂಡ ಪಾಟೀಲರು” ತಮ್ಮ ಜೀವದ ಗೆಲೆಯ ವಸಂತರಾವರೇ ಗುಂಡಿನೇಟಿಗೆ ಮಡಿದರೆಂದು ಭಾವಿಸಿದರು. ಈ ಸುದ್ದಿ ಬಿರನಾಳೆಯವರಿಗೆ ಬರಸಿಡಲು ಹೊಡೆದಂತಾಗಿ ನಿಲ್ಲಲಾಗದೆ ತಕ್ಷಣ ಐತವಾಡೆಗೆ ಸಿದ್ಧರಾಗಿ ಹೋಗುವಾಗ ಅತ್ಯಂತ ಆತ್ಮೀಯ ಜೀವದ ಗೆಲೆಯನ ವೀರಮರಣವನ್ನು ನೋಡಬೇಕೆಂದು ಶೇಟಜಿಯೊಬ್ಬರಿಗೆ ಇಸ್ಲಾಂಪುರದಿಂದ ಐತವಾಡೆಗೆ ಮೋಟಾರ್ ಸೈಕಲ್ ಮೂಲಕ ತಲುಪಿಸಲು ಕೇಳಿಕೊಂಡರು. ಐತವಾಡೆಗೆ ಮೋಟಾರ್ ಸೈಕಲ್ ಮೇಲೆ ಬರುತ್ತಿರುವಾಗ ದಾರಿಯಲ್ಲಿನ ಕೆಲವು ಪರಿಚಯವಿರುವವರು ‘ರಾತ್ರಿ ಬ್ಯಾಕೂಡ ಪಾಟೀಲರ ಮೇಲೆ ಗೋಲಿಬಾರ ಮಾಡಿ ಕೊಂದು ಶಿವಾಮಹಾರ ಮತ್ತು ಸಂಗಡಿಗಳು ಪರಾರಿಯಾಗಿದ್ದಾರೆ’ ಎಂಬ ಸುದ್ದಿ ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಶಿವಾಮಹಾರ ಕಲ್ಲಿದ್ದಲು ಗಾಡಿಯ ಮೂಲಕ ಇಸ್ಲಾಂಪುರದಿಂದ ಸಾಂಗ್ಲಿಗೆ ಹೊರಟಿರುವ ಮಾಹಿತಿ ಪಡೆದ ಬಾಬುರಾವ ಬಿರನಾಳೆ ಅವರು ಬ್ಯಾಕೂಡ ಪಾಟೀಲರ ಶವ ಕಾಣುವ ಮೊದಲು ನನ್ನ ಸ್ನೇಹಿತನ ಸಾವಿಗೆ ಕಾರಣರಾದವರನ್ನು ಕೊಲ್ಲದೇ ಬಿಡಬಾರದೆಂದು ಕ್ರೋಧಗೊಂಡಿದ್ದರು. ಕಲ್ಲಿದ್ದಲು ವಾಹನದ ಮುಂದಿನ ಸೀಟಿನಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿದ್ದ ಶಿವಾಮಹಾರನನ್ನು ಕಂಡು ಬಾಬುರಾವ ಬಿರನಾಳೆ ಬೆನ್ನುಹತ್ತಿದರು. ತಕ್ಷಣ ಬಾಬುರಾವ ಬಿರನಾಳೆಯನ್ನು ನೋಡಿದ ಶಿವಾಮಹಾರ ಇವರು ನನ್ನನ್ನು ಹೊಡೆಯುವವರಿದ್ದಾರೆ ಗಾಡಿ ಚೋರಾಗಿ ಓಡಿಸುವಂತೆ ವಾಹನ ಚಾಲಕನಿಗೆ ತಿಳಿಸುತ್ತಾನೆ. ಸಾಂಗ್ಲಿಯ ಸೇತುವೆ ಇನ್ನು ಮೂರ್ಖಾಲ್ಕು ಕಿಲೋಮೀಟರ್ ದೂರವಿರುವಾಗಿನಿಂದ ವೇಗವಾಗಿ ಬೆನ್ನು ಹತ್ತಿದ ಬಾಬುರಾವ ಬಿರನಾಳೆ ವಾಹನವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಲು ಶತಪ್ರಯತ್ನಪಟ್ಟರು. ಸಾಂಗ್ಲಿಯ ಸೇತುವೆ ಸಮೀಪ ಬಂದಾಗ ರಸ್ತೆಯ ದಿನ್ನಿಗೆ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಚಲಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಕಲ್ಲಿದ್ದಲು ವಾಹನದ ಮುಂದೆ ಅಡ್ಡಲಾಗಿ ಮೋಟಾರ್ ಸೈಕಲ್ ನಿಲ್ಲಿಸಿದವರೇ ಪಿಸ್ತೂಲ್ ಹೊರತೆಗೆದು ಕಲ್ಲಿದ್ದಲು ವಾಹನದೊಳಗೆ ನುಗ್ಗಿ ಶಿವ್ಯಾನನ್ನು ಹೊರಗೆಳೆದು ತಂದರು. ಶಿವ್ಯಾನ ಗಂಟಲಿನ ಮೇಲ್ಭಾಗದ ಅಂಗಳಕ್ಕೆ ಪಿಸ್ತೂಲನ್ನು ಇಟ್ಟು ಮೂರು-ನಾಲ್ಕು ಗುಂಡುಗಳನ್ನು ಹಾರಿಸಿದರು. ಅದು ಅಂಗಳದಿಂದ ಸಿಡಿದು ತಲೆಯನ್ನು ಸೀಳಿ ಹೊರಬಂದಿತು. ತನ್ನ ಜೀವದ ಮಿತ್ರನನ್ನು ಹತ್ಯೆ ಮಾಡಿದ ವೈರಿಯನ್ನು ಮುಗಿಸಿ ಐತವಾಡೆಗೆ ತಲುಪಿದರೆ ಸಾವಿನ ಸುದ್ದಿ ಬೇರೆಯಾಗಿತ್ತು. ಬ್ರಿಟಿಷರ ಗೋಲಿಬಾರನಲ್ಲಿ ಹುತಾತ್ಮರಾಗಿದ್ದು ವಸಂತರಾವರವರು ಅಲ್ಲ ಅವರ ತಮ್ಮ ಪ್ರತಾಪರಾವ್ ಪಾಟೀಲರು ಎಂಬುದು ತಿಳಿಯಿತು. ಬ್ಯಾಕೂಡ ಗೌಡರು ಐತವಾಡೆಯಲ್ಲಿ ಇರುವ ಬಗ್ಗೆ ಮಾಹಿತಿ ನೀಡಿದ ಐದು ಜನರನ್ನು ಬಾಬುರಾವ ಬಿರನಾಳೆ ಪಿಸ್ತೂಲಿನಿಂದ ಗುಂಡು ಹಾರಿಸಿ ಮುಗಿಸಿದರು. ಇವರ ವಿರುದ್ಧ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಪೋಲಿಸರಿಗೆ ಸಾಕ್ಷಿ ನೀಡಲು ಯಾರಿಂದಲೂ ಧೈರ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಕೇವಲ ಇಪ್ಪತ್ತು ವರ್ಷದ ಒಬ್ಬ

ಯುವಕ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಮಹಾಸಂಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಕುತಂತ್ರಕ್ಕೆ ಬಲಿಯಾದ ವೀರಯೋಧನ ಅಂತ್ಯ ಸಂಸ್ಕಾರವನ್ನು ಹಿರಿಯ ಅಣ್ಣ ವಸಂತರಾವರವರು ನೆರವೇರಿಸುವಾಗ ಒಳಗಿನಿಂದ ಕಣ್ಣೀರಿನ ಸಮುದ್ರವೇ ಅಬ್ಬರಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೆ ಕಣ್ಣಂಚಿನವರೆಗೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಸಂಯಮ ಅದನ್ನು ತಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ದುಃಖಾಶ್ರುಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಳಗೆ ಕುಡಿದು ಇಂಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. 1927ರ ಒಂದು ದಿನ ಸೂರ್ಯೋದಯದೊಂದಿಗೆ ಹುಟ್ಟಿದ ಪ್ರತಾಪರಾವರು 17-05-1947ರಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯಾಸ್ತದೊಂದಿಗೆ ಹುತಾತ್ಮರಾದರು. ಸಹೋದರನ ಅಗಲಿಕೆಯ ನೋವಿನಿಂದ ಚೇತರಿಸಿಕೊಂಡು ವಸಂತರಾವ ಪಾಟೀಲರು ಮತ್ತೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಚಳವಳಿಗೆ ನುಗ್ಗಿದರು.

ಸೆರೆವಾಸದಲ್ಲಿದ್ದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಚಳವಳಿಗಾರರ ಬಿಡುಗಡೆ

ಐತವಾಡೆಯಲ್ಲಿ ಕರ್ಮವೀರ ಬಾಹುರಾವ ಪಾಟೀಲರ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವನ್ನು ನಡೆಸುವುದು ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿತ್ತು. ಇವರ ಮೇಲೆ ದರೋಡೆಕೋರರು ದಾಳಿ ಮಾಡುವವರಿದ್ದಾರೆ ಎಂಬ ಮಾಹಿತಿ ದೊರೆತ ಮೇಲೆ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವನ್ನು ರದ್ದು ಮಾಡಲಾಯಿತು. ಬಾಬುರಾವ ಬಿರನಾಳೆ ಮತ್ತು ವಸಂತರಾವರೂ ಇಬ್ಬರೂ ಪಿಸ್ತೂಲು ಹಿಡಿದು ವ್ಯಾನಿನಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ಬೆಳಿಗ್ಗೆ 5 ಗಂಟೆಗೆ ಹೈವೆ ರಸ್ತೆವರೆಗೆ ಕರ್ಮವೀರ ಬಾಹುರಾವ ಪಾಟೀಲರನ್ನು ತಲುಪಿಸಿದರು. ಕರ್ಮವೀರ ಬಾಹುರಾವ ಪಾಟೀಲರು ಸಾತಾರಕ್ಕೆ ಹೋರಟು ಹೋದರು ಇವರಿಬ್ಬರೂ ಐತವಾಡೆಗೆ ಮರಳಿದರು.

ವಸಂತರಾವ ಬಾಗಲರವರು ಮುಂದಿನ ಚುನಾವನೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ಪರ್ಧಿಸುವ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಗಮನದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ವಸಂತರಾವ ಪಾಟೀಲರವರ ಸಹಾಯ ಸಹಕಾರವನ್ನು ಕೇಳಿಕೊಂಡರು. ಇದಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪಿಗೆ ಕೂಡ ದೊರೆಯಿತು. ಆದರೆ ವಸಂತರಾವರ ಆಪ್ತ ಕಾರ್ಯಕರ್ತರು ಬ್ರಿಟಿಷರ ಸೆರೆವಾಸದಲ್ಲಿ ಖೈದಿಗಳಾಗಿದ್ದರು. ಅವರ ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡುವುದಾಗಿ ಮಾತುಕತೆಯಾಗಿತ್ತು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಮತ್ತು ವಸಂತರಾವರವರ ನಡುವೆ ಚರ್ಚೆಯಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಹದಿನಾಲ್ಕು ಜನರ ಬಿಡುಗಡೆಗಾಗಿ ನೆಪ ಹುಡುಕುತ್ತಿದ್ದರು. ವಸಂತರಾವ ಬಾಗಲರವರು ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಗಳಾದರು. ಹದಿನಾಲ್ಕು ಜನರಿಗೆ ಹದಿನೈದರಿಂದ ಇಪ್ಪತ್ತು ವರ್ಷ ಜೈಲು ಶಿಕ್ಷೆ (ಕಾಳಾಪಾನಿ ಸಜಾ) ನೀಡಲಾಗಿತ್ತು. ಇವರೆಲ್ಲರೂ ಯಾವತ್ತು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಮರಳಲು ಸಾಧ್ಯವಿರಲಿಲ್ಲ ಅಂತವರನ್ನು ಬಿಡುಗಡೆಗೊಳಿಸಲು ವಸಂತರಾವರವರು ಕಾನೂನಿನ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಶೋಧಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಬಹುಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ ಈ ಹದಿನಾಲ್ಕು ಜನ ಆಪ್ತಕಾರ್ಯಕರ್ತರ ಬಿಡುಗಡೆಗೊಳಿಸುವುದಲ್ಲದೆ ಇವರ ಜೊತೆಯಿದ್ದ ಬೇರೆ ಎರಡನೂರು ಜನ ಖೈದಿಗಳಿಗೂ ಅವರ ಕುಟುಂಬಸ್ಥರನ್ನು ನೋಡಿ ಆನಂದ ದೊರೆಯಲೆಂದು ಸೆರೆವಾಸದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಗೊಳಿಸಲಾಯಿತು.

ವಸಂತರಾವರವರು ತಮ್ಮ ವಿವಾಹ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬ ಒತ್ತಡ ಹೆಚ್ಚಾಯಿತು. ವಸಂತರಾವರವರು ವಿವಾಹ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಒಪ್ಪಿಗೆ ನೀಡಬೇಕಾಯಿತು. ಆದರೆ ಇವರ ಜೊತೆಗೆ ಹದಿನಾಲ್ಕು ಜನ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಜಾತಿಯ ಬಡ ಅವಿವಾಹಿತ ಆಪ್ತಕಾರ್ಯಕರ್ತರಿದ್ದರು. ಇವರು ಬ್ರಿಟಿಷರ ಸೆರೆವಾಸದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಗೊಂಡವರಾಗಿದ್ದರು. ಇವರೆಲ್ಲರ ವಿವಾಹ ವಸಂತರಾವ ಪಾಟೀಲರವರ ವಿವಾಹ

ಮಂಟಪದಲ್ಲಿಯೇ ಮನೆ ಎದುರಿಗೆ ಸಾಮೂಹಿಕ ವಿವಾಹ ನಡೆಸಬೇಕೆಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಲಾಯಿತು. ಈ ವಿವಾಹಕ್ಕೆ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದ ಸತಾರದಿಂದ ನೂರು ಜನ ಕಾರ್ಯಕರ್ತರು ಉಪಸ್ಥಿತರಿದ್ದರು. ಬಾಬುರಾವ ಬಿರನಾಳೆ, ನಾಥಾಲಾಡ್, ಶ್ರೀಮತಿ ರಾಜುತಾಯಿ, ಎಂ.ಆರ್.ದೇಸಾಯಿ, ನಾನಾಪಾಟೀಲ, ಕರ್ಮವೀರ ಬಾಹುರಾವ ಪಾಟೀಲ, ಖರ್ಡೇಕರ ಮುಂತಾದವರು ರೈಪಲ್ಗಳ ಸಮೇತ ಇತರ ಮಂಡಳಿ ಜೊತೆಗೆ ಉಪಸ್ಥಿತರಿದ್ದರು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ವಿವಾಹ ಮಂಟಪದ ಸಮೀಪ ಕೊಲ್ಲಾಪುರ ಸಂಸ್ಥಾನದ ಪೋಲಿಸರು ಬಂದು ಇಳಿದುಕೊಂಡಿರುವುದು ತಿಳಿಯಿತು. ಚಳುವಳಿಯ ಭೂಗತರಾಗಿದ್ದ ನಾನಾಪಾಟೀಲರ ಮೇಲೆ ವಾರೆಂಟ್ ನೀಡಲಾಗಿತ್ತು. ಅವರನ್ನು ಅರೆಸ್ಟ್ ಮಾಡಲು ಬಿಗಿಭದ್ರತೆಯಿಂದ ಕೊಲ್ಲಾಪುರ ಪೋಲಿಸರು ಕಾಯುತ್ತಿದ್ದರು. ವಸಂತರಾವರವರ ವಿವಾಹ ಮೆರವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ನಾನಾ ಪಾಟೀಲರು ವೇಷಾಂತರ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಶ್ರೀಮತಿ ರಾಜುತಾಯಿಯವರ ಜೊತೆ ಕುಡಚಿವರೆಗೆ ತಲುಪಿದರು. ಕುಡಚಿಯಲ್ಲಿ ಕೊಲ್ಲಾಪುರ ಪೋಲಿಸರ ವಾರೆಂಟ್ ನಡೆಯುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಕೊಲ್ಲಾಪುರ ಸಂಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಕುಡಚಿ ಒಳಪಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆಗ ಕೊಲ್ಲಾಪುರ ಪೋಲಿಸರಿಗೆ ನಾನಾ ಪಾಟೀಲ ಸೆಡ್ಡು ಹೊಡೆದರು ಆದರೂ ಪೋಲಿಸರಿಗೆ ಏನೂ ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ. ನಾನಾ ಪಾಟೀಲರೊಂದಿಗೆ ವಸಂತರಾವರವರು ಜನಜಾಗೃತಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಇದರ ಬಗ್ಗೆ ಪೋಲಿಸರ ಹತ್ತಿರ ನೊಂದಾಯಿತ ಮಾಹಿತಿಯಿತ್ತು. ಕರ್ಮವೀರ ಬಾಹುರಾವ ಪಾಟೀಲರನ್ನು ನಾನಾ ಪಾಟೀಲರೆಂದು ತಡೆಹಿಡಿದರು. ವಸಂತರಾವರನ್ನು ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಪೋಲಿಸರು ಅರೆಸ್ಟ್ ಮಾಡಬಹುದೆಂದು ತಿಳಿದ ದಾದಾ ಮತ್ತು ಕಾಕಾರವರು ಕಪ್ಪು ಮೋರಿಸ್ ಕಾರಿನಲ್ಲಿ ನವದಂಪತಿಗಳನ್ನು ಕೂಡಿಸಿ ತಕ್ಷಣ ಚಿಕ್ಕೋಡಿ ಸ್ಟೇಶನ್‌ವರೆಗೆ ತಲುಪಿಸಿ ಅಲ್ಲಿಂದ ಬೆಳಗಾವಿಯ ವಡಗಾಂವ ತಲುಪಿದರು. ವಡಗಾಂವ ಸಂಸ್ಥಾನ ಬೇರೆಯಾಗಿದ್ದರಿಂದ ಕೊಲ್ಲಾಪುರ ಸಂಸ್ಥಾನದ ಪೋಲಿಸರಿಗೆ ಅವರನ್ನು ಅರೆಸ್ಟ್ ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ವಸಂತರಾವ ಪಾಟೀಲರು ಬೆಳಗಾವಿಯ ವಡಗಾಂವದಲ್ಲಿ ಮೂರು ತಿಂಗಳುಗಳ ಕಾಲ ನೆಲೆಸಬೇಕಾಯಿತು.

ಆಂಗ್ಲ ಸರ್ಕಾರವನ್ನು ನಿಷ್ಕ್ರಿಯಗೊಳಿಸಲು ಹೊರಟ ಪಾಟೀಲ ಸಹೋದರರು ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ನೇರವಾಗಿ ಚಳುವಳಿಗೆ ಧುಮುಕಿ, ಅವರೇ ಆಂದೋಲನದ ನೇತಾರರಾಗಿ ದಕ್ಷಿಣ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ ಮತ್ತು ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದ ಗಡಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಬಂಧಕ ಆಜ್ಞೆಗಳನ್ನು ಉಲ್ಲಂಘಿಸಿ ಯೋಧರ ಪಡೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ಗುಪ್ತ ಪ್ರಕಟಣೆಗಳನ್ನು ಹೊರಡಿಸುವುದು, ಹಂಚುವುದು, ಪ್ರಭಾತಪೇರಿ-ಮೆರವಣಿಗೆ, ಧ್ವಜವಂದನೆ, ಶಸ್ತ್ರಾಸ್ತ್ರ ಪೂರೈಸುವುದು ಮುಂತಾದ ಕಾಯಿದೆ ಭಂಗ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ನಡೆಸಿ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸರ್ಕಾರದ ಆಡಳಿತ ತತ್ತರಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಿ ಅಭೂತ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿಯೇ ರೋಮಾಂಚನಕಾರಕ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ ಹೆಗ್ಗುರುತು ಮೂಡಿಸಿದರು.

ನಂತರ 1952 ರಲ್ಲಿ ರಾಜಕೀಯ ಜೀವನವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ ಪಾಟೀಲರು ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರದಲ್ಲಿ ಕಂದಾಯ ಸಚಿವರಾಗಿ, ಕಾರ್ಮಿಕ ಸಚಿವರಾಗಿ, ಕೈಗಾರಿಕಾ ಸಚಿವರಾಗಿ, ಸಮಾಜ ಕಲ್ಯಾಣ ಇಲಾಖೆಯ ಸಚಿವರಾಗಿ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸಿ ಸಮಾಜ ಸೇವೆಗೆ ತಮ್ಮ ಜೀವನವನ್ನು ಮುಡುಪಾಗಿಟ್ಟರು. ಪ್ರೀತಿಯ ಅಣ್ಣಾ, ರಾಯಭಾಗದ ಹುಲಿ, ಶಿಕ್ಷಣಕ್ರಾಂತಿಯ ಹರಿಕಾರ ಎಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ

ಪಡೆದಿದ್ದ ಪಾಟೀಲರು ದೀರ್ಘಕಾಲದ ಅನಾರೋಗ್ಯದಿಂದ ತಮ್ಮ 90ನೇ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಡಿಸೆಂಬರ್ 9, 2012 ರಂದು ಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಲೀನವಾದರು.

ಪರಾಮರ್ಶನ ಗ್ರಂಥಗಳು

- ಜಯದೇವ ಕುಲಕರ್ಣಿ. (1986). ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟಕ್ಕೆ ಕರ್ನಾಟಕದ ಕಾಣಿಕೆ. ಸಂಯುಕ್ತ ಕರ್ನಾಟಕದ ದಿನಪತ್ರಿಕೆ, ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿ (10/08/1986)
- ಫಾಲಾಕ್ಷ (2012). ಆಧುನಿಕ ಭಾರತದ ಇತಿಹಾಸ. ಎಸ್.ಎಸ್.ಭಾವಿಕಟ್ಟೆ ಪ್ರಕಾಶನ, ಗುಲ್ಬರ್ಗಾ.
- ಸೂರ್ಯನಾರಾಯಣ ಯು. ಕಾಮತ್. (1974). ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಸಂಗ್ರಾಮದ ಸ್ಮೃತಿಗಳು. ಗೀತಾ ಬುಕ್ ಹೌಸ್, ಮೈಸೂರು.
- Contribution of Karnataka to the freedom struggle of India. Retrived from https://shodhganga.inflibnet.ac.in/bitstream/10603/94927/7/07_chapter%203.pdf on 12/01/2020.
- Indian independence movement, retrieved from https://en.wikipedia.org/wiki/Indian_independence_movement, on 13/01/2020
- Krishna Rao, M.V. and Halappa, G.S. (Ed.) (1962). History of Freedom Movement in Karnataka, Vol.I, Bangalore, Government of Mysore.
- Palaksha, Kamatakada Ithihasa Mattu Samskruti, (From the earliest to the present), (Kannada), Part-I, Tiptur, Shashi Prakashan, Pp-34 3.
- Suryanath U. Kamat. (2001). Concise history of Karnatakakaushik, 2001, MCC, Bangalore.
- V. L. Patil, Retrived from https://en.wikipedia.org/wiki/V._L._Patil on 13/01/2020